

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Remiss av promemorian Vissa frågor om sekretess när Justitiekanslern bevakar statens rätt (Ju2021/01730/DOM)

Sammanfattning

Journalistförbundet har tagit del av förslagen i promemorian "Vissa frågor om sekretess när Justitiekanslern bevakar statens rätt". Promemorian innehåller förslag om utökad sekretess i de fall Justitiekanslern bevakar statens rätt. Enligt Journalistförbundet har insynsintresset underskattats i promemorian och Journalistförbundet delar därför inte de slutsatser som presenteras i promemorian och som innebär att sekretessen ökar avseende Justitiekanslerns verksamhet.

Sekretess till skydd för det allmännas ställning som part i rättstvister som handläggs av Justitiekanslern

I promemorian föreslås att sekretessen till skydd för det allmännas ställning som part i rättstvister där Justitiekanslern företräder staten ska utvidgas till att avse uppgifter som har tillkommit eller inhämtats oberoende av vem som har lämnat uppgiften. Så som bestämmelsen är formulerad idag gäller sekretess bara uppgifter som inkommer från enskilda. Det gör att uppgifter som Justitiekanslern inhämtar från till

exempel andra myndigheter inte omfattas av sekretess och därmed måste lämnas ut. Enligt Justitiekanslern är det något som försämrar möjligheterna för Justitiekanslern att vinna framgång i processer eftersom motparten kan begära ut det underlag som Justitiekanslern har som stöd för sin tala.

Enligt Journalistförbundet är det viktigt att Justitiekanslern kan företräda staten på ett bra sätt i rättstvister. Det finns dock också ett stort intresse för den typen av tvister och det är viktigt att inte allmänhetens möjlighet till insyn begränsas mer än nödvändigt. Sekretessbestämmelsen är utformad så att sekretess ska gälla "om det kan antas att det allmänna ställning som part försämras om uppgiften röjs". Det är med andra ord inte särskilt höga krav för att sekretess ska gälla. Enligt Journalistförbundet finns det därmed en stor risk att insynen kraftigt begränsas även i de fall någon annan än motparten i tvisten vill ta del av handlingar. Mot bakgrund av att detta kan försämra möjligheten för journalister att granska de rättstvister Justitiekanslern driver avstyrker Journalistförbundet förslaget.

Sekretess när Justitiekanslern bevakar statens rätt med anledning av en rättsvist som kan avgöras i ett skiljeförfarande

I promemorian föreslås att det ska införas ett undantag från den särreglering som gäller beträffande sekretess i Justitiekanslerns verksamhet när Justitiekanslern bevakar statens rätt med anledning av en rättsvist som enligt ett internationellt avtal kan avgöras i ett skiljeförfarande. I sådan verksamhet ska i stället de allmänna sekretessreglerna vara direkt tillämpliga. Överföring av sekretess från en myndighet ska också vara möjlig och det ska inte gälla något kvalificerat skaderekvisit för att sekretessen ska gälla hos Justitiekanslern.

Det undantag som föreslås innebär att de sekretessregler som normalt gäller hos Justitiekanslern inte ska gälla vid rättstvister som kan avgöras i ett skiljeförfarande. Istället ska allmänna sekretessregler vara direkt tillämpliga. Det framgår inte på ett tillfredställande sätt av promemorian vilka konsekvenser detta kommer att få i praktiken. Klart är dock att insynen i denna typ av ärenden kraftigt begränsas. Detta motiveras i huvudsak med att Sverige valt att ingå denna typ av avtal som förutsätter hög sekretess.

Enligt Journalistförbundet finns det ett stort intresse av insyn i frågor som rör investeringskyddsavtal. Investeringskyddsavtal ingås mellan stater i syfte att främja och skydda investeringar länderna emellan och allmänheten har därför ett legitimt intresse till insyn i hur tvister som uppstår med anledning av avtalen löses. Det är enligt Journalistförbundet viktigt att den svenska staten inte ingår avtal som indirekt minskar insynen i den typen av frågor. Mot den bakgrunden och mot bakgrund av att det inte närmare preciseras i promemorian vad som i praktiken avses med allmänna sekretessregler i dessa fall avstyrker Journalistförbundet förslaget.

Sekretess när Justitiekanslern uppträder som part i EU-domstolen

I promemorian föreslås att det ska införas ett undantag från den särreglering som gäller beträffande sekretess för uppgifter som Justitiekanslern får från EU-domstolen i rättstvister där Justitiekanslern bevakar statens rätt. För sådana uppgifter ska i stället de allmänna materiella sekretessreglerna vara direkt tillämpliga.

De uppgifter som enligt promemorian behöver skyddas är yttranden och inlagor till EU-domstolen. Konsekvensen av undantaget blir att allmänna materiella sekretessregler blir tillämpliga, det vill säga i normalfallet utrikessekretessen enligt 15 kapitlet, 1 §, offentlighets- och sekretesslagen. Röjandet av uppgifterna i yttranden och inlagor innan målet har avgjorts i EU-domstolen antas enligt promemorian störa Sveriges mellanfolkliga förbindelser eller på annat sätt skada landet, vilket är kravet för att utrikessekretessen ska gälla.

Journalistförbundet har tidigare påpekat att utrikessekretessen i många fall i praktiken innebär en absolut sekretess för uppgifter. Det är svårt att som enskild bemöta myndighetens argument om att ett utlämnande av en specifik uppgift kan antas störa Sveriges mellanfolkliga förbindelser. I de fall Sverige är part i EU-domstolen får det anses finnas ett stort allmänintresse. Enligt Journalistförbundet är det viktigt att det finns möjlighet till insyn även under rättsprocessen. Journalistförbundet anser därför

inte att utrikessekretessen är ändamålsenlig i detta fall. Mot den bakgrunden avstyrker Journalistförbundet förslaget.

A handwritten signature in blue ink, consisting of a stylized 'U' followed by a series of loops and a horizontal line.

*Ulrika Hyllert
Förbundsordförande
Journalistförbundet*